

A boncasztalon

Kormányos Ákossal Celler Kiss Tamás beszélget

– Hamarosan megjelenik első versesköteted a Forum Könyvkiadó és a FISZ közös gondozásában. Mire ez az interjú olvashatóvá válik, túl leszel a megjelenésen és a könyvhéten is. Milyen gondolatok kavarnak most benned?

– Egy beszélgetés alkalmával Vajsenbek Péter, aki unokatestvérem és alkotótársam is egyben, gratulált a kötethez. Hirtelen nem értettem, miért pont most, hiszen sülve-főve együtt voltunk az elmúlt években. Együtt és egyszerre kerültünk Orcsik Roland mellé mint mentoráltak, együtt léptünk be a FISZ-be, rendszeresen átbeszéltük egymás publikációit. Végigkövette a kötet teljes alakulását, ahogy a magánéletemét is. Szóval nem értettem, miért éppen most gratulál. Erre ő azt mondta, hogy annyira mélyen benne vagyunk az irodalomban, annyi ember vesz körül bennünket, akik publikálnak, alkotnak, kiállítanak és könyveket jelentetnek meg, hogy el is felejtjük, milyen különleges dolog ez valójában. Azt hiszem, akkor esett le nekem is úgy igazán, hogy ez egy mélyen intim dolog. Könyvet megjelentetni. Szép lassan beverekedtük magunkat az irodalmi életbe, és minél mélyebbre értünk, annál hétköznapiabb dologgá vált, hogy valakinek új könyve jelenik meg. Persze időről időre ki tudok szakadni ebből a világból. Amikor először láttam Szabó Eszter grafikáit, az nagyon megérintett, vagy amikor először láttam a betördelt verziót. Nagyon sok érzés kering bennem. Aránylag későn kezdtem el írni, mindig azt éreztem, le vagyok maradva. Nem jártam középiskolában KMV-re, nem voltak tanáram, akikhez odavitem volna a szövegeimet, mert fogalmam sem volt arról, hogy az életnek ez majd ennyire fontos része lesz. Amikor pedig nyilvánvalóvá vált, hogy nem tudok létez-

ni alkotás nélkül, bepánikoltam. Azt gondoltam, el vagyok késve, azonnal jól akartam csinálni, nem hagytam magamnak tanulási időt. Sokáig készült az első kötet, éppen ezért, mert fejben már kiforrott gondolataim voltak a világról, de még csak akkor kezdtem el tanulni az írást. Egybeesett a gyakorlóidő a kötet megírásával. Rengeteg régi érzés van bennem, amiket most fogok tudni teljesen elengedni, hogy kiadom a kötetet a kezemből. Szerelmeket, barátságokat, a kollégiumot, az egyetemi éveket. Ezek nincsenek ott témaként a kötetben, de bennem nagyon összekapcsolódnak. Mindezt végiggondolva már könnyebb elérzékenyülnöm a megjelenés kapcsán.

– *A köteted nyitóversében olvasható: „ketten írjuk ezt a verset, / te onnan, / a paraván mögül lüktetéseddel, / és én, a választón innen teljes valómmal”. Az is kiderül, hogy a paraván valójában az emberi bőr. Egyúttal Paraván a kötet címe is, és valóban, az olvasó gyakran találkozhat a szövegekben különböző „határsértésekkel”, nemegyszer anatómiai pontossággal megírt verssorokkal. Honnan eredeztethető ez a szenvedélyes vonzalmad az emberi test iránt?*

– A *Paraván* című vers valóban kitüntetett figyelmet kap. Ki szeretném még azt is hangsúlyozni, hogy a ciklusok is mind erre az egy versre épülnek. A *Paraván* az I. ciklus, míg minden további ciklus I-I; I-II stb. számmal van ellátva. Tehát az egész kötetben valójában ezt az egy verset írom. Ez a kérdés engem is foglalkoztat. Van rá egészen kézenfekvő magyarázatom is. Nincs a homlokomra írva, de soha nem volt titok sem, hogy mozgáskorlátozottsággal születtem. Tehát mozgáskorlátozott vagyok. Ezért nyilván egész életemben fókuszban volt a saját testem. Azonban azt is éreztem egészen gyerekkorom óta, hogy ez nem a teljes igazság, itt valami másnak is lennie kell a háttérben. Hiszen a verseimben nemcsak a test áll a középpontban, hanem a szex, az erotika, a perverziók, az agresszió stb. Pszichológusként végeztem és pszichológusként is dolgozom. Magam is jó ideje járok terápiára. Egyrészt a szakvizsga letételéhez ez követelmény, de be kell vallanom, hogy saját problémáim miatt is. Itt is gyakran merülnek fel kérdések. Egyelőre tapogatózunk, és bár sok mindent megértettem magammal, a testemmel, a szexualitásommal, a perverzióimmal és az agresszióimmal kapcsolatban, azt nem találtuk meg, hogy ezek miben gyökereznek. Talán nem is kell. Az emberi életnek szerves velejárója, hogy saját maga előtt is vannak titkai, ha mindent fellelnék, azt hiszem, el is veszne belőlem sok minden, ami engem

142 Kormányos Ákossá tesz. Egyébként a test-poézis egy kicsit szitokszó

lett mostanában a magyar irodalomban. Az elmúlt években nagyon sok fiatal költő jelentkezett testtel kapcsolatos kötettel, és azt látom, hogy elege is lett az irodalmi életnek ebből. Irodalmi esteken néha hallok gúnyos megjegyzéseket: „Na, megint egy húszéves gyerek, aki a testről ír.” Ez is ösztönzött, hiszen engem is idegesített ez a sok szöveg a testről, és közben nem láttam bennük újat, igazat. Azt éreztem, hogy neki kell esnem megírni a testet valahogy másként. Olyannak, amilyennek én látom. Undorítósnak és ebből kifolyólag borzasztóan intimnek. Ki kellett harcolnom magamnak ezt a témát. Már említettem, hogy Orcsik Roland mentoráltja voltam és már nem hivatalosan, de még mindig az vagyok. Sokáig nem tetszett neki, hogy viszem a test-szövegeket. Nem adtam fel és egyszer csak megtört a jég. Éreztem, hogy meggyőztem arról, hogy ez valóban más. Eredeti és nem divatból íródott. Onnantól viszont rengeteget segített, például elárasztott szakirodalommal.

– *Egy John Keats-mondat jutott eszembe a verseidet olvasva: „A Szép: igaz s az Igaz: szép!” Mintha te is így gondolnád. Nem lehet nem észrevenni, hogy egy sajátos szépségfelfogás mentén alkotod meg a szövegeidet. Mennyire van ebben benne a médiával való tudatos szembehelyezkedés?*

– A kötet egészére nézve: nem mondhatnám. Azonban van négyöt olyan vers a kötetben, amely kifejezetten azért íródott, mert felbosszantott az a testkép, ami ömlik mindenfelé a médiából. Egyéb esetekben pedig szimplán bíztam benne, hogy úgyis magától belekerül a téma. Hadd emeljem ide a *Jó nők ideje lejárt* című versem záró sorait: „Ha azt akarod, / hogy megvegyem a / melleid közé szorult sört, / mutasd meg a hátadon / lévő szemölcsből kinövő szőrszálat.” Itt tagadni se tudnám, hogy kifejezetten nekimegyek a médiának.

– *Egyébként kifejezetten célod a megbotránkoztatás, az olvasó kimozdítása a komfortzónájából, vagy egyszerűen csak arról van szó, hogy azok a témák, amelyek téged érdekelnek, megkövetelik a nyers öszinteséget?*

– Nem lenne bölcsészinterjú, ha nem mutogatnánk legalább egyszer a görögökre. Hadd hozzam fel Arisztotelész katarziszelméletét. A katarzisz a drámának szerves és megkerülhetetlen része, de nem célja. Itt megjegyezném, hogy észrevételeim szerint gyakran félreértelmezik Arisztotelészt a középiskolákban. Rendszeresen azt tanítják, hogy a katarzisz a dráma célja, ez azonban nem így van. A drámának egészen más célja van, azonban ahhoz, hogy ezt a célját elérje, a katarzisznak jelen kell lennie. Windtől olvastam egy nagyon jó párhuzar-

mot. Wind *Művészet és anarchia* című előadásában – amelyből később könyv is készült – egy turmixgéphez hasonlítja a katarziselméletet. A turmixgépnek nem célja, hogy a kések percenként 30 000-et forduljanak. A turmixgép célja, hogy péppé zúzza a zöldséget. Azonban nem lehet a kettőt szétválasztani. Ahhoz, hogy pép legyen a zöldségből, a késeknek muszáj percenként 30 000-szer fordulniuk. Így van ez a drámával és a katarzissal is. Így van ez az én szövegeimmel is. Nem célom a megbotránkoztatás. Nem célom a polgárpukkasztás. Szeretnék beszélni ezekről a dolgokról, mert nem beszélünk róluk eleget, és emiatt szét van frusztrálva társadalmunk.

– *Olyan hús-vér költészetet, mint a tied, kevesen művelnek a kortárs magyar irodalomban. Ezt érzékeled is. Mintha biztonsági pontokat keresnél az olyan direkt utalásokkal, mint amilyen a Feldolgozva című versben is található, ahol Németh Zoltán költészetével lépsz interakcióba.*

– Különben is gyakran keresem a kapcsolódási pontokat. Gyakran azt érzem, hogy azért írok, mert magányos vagyok. Egyébként figyelmeztettek különböző szerkesztők, hogy készüljek fel, mert ezt a témát nehezen fogadja be a kánon. Egyszer-kétszer volt is ebből problémám. Volt, amikor a szerkesztőség azt írta a válaszában: „Kedves Kormányos Ákos, néhány szerkesztőségi tagunknál kiverte a biztosítékot.” Egyébként a kötetre nagy hatással volt Németh Zoltán mellett Fenyvesi Ottó, Bada Dada és Hajas Tibor. Hajas Tibor számomra a legérdekesebb figura a magyar irodalomban. A legtöbb szerkesztő alig hallott róla. Magyar szakos egyetemi tanárok megkérdezik, hogy ki az a Hajas Tibor. Aki viszont ismeri, nem tud szabadulni tőle. Az irodalmi élet nagyjai kiemelik, hogy milyen hatással volt rájuk Hajas, és ezeket a mondatokat mintha nem hallaná meg a szakma nagyobbik része. Egyszerűen nem tudják, ki az a Hajas. Nem olvastam még ennyire kemény, gyomorforgató és agresszív szöveget, mint a *Szövegkáprázat* című sorozata. Performance-ai és képei már ismertebbek, Alföldi Róbert például lelkes gyűjtője képeinek. Ha már test, meg kell említenem Csehy Zoltánt és Nemes Z. Máriót is, de Ladik Katalin erotikus versei is fantasztikusak. Nádas Péter is megkerülhetetlen. Persze nem csak az ilyen jellegű irodalom érdekel. Ezek a nevek a kötetre hatottak, de a kötetből függetlenül nagyon sok mindenkiért rajongok, például József Attiláért, Radnótiért, Szabó Lőrincért és még sorolhatnám. Pilinszky egyébként szintén nagyobb szerepet kap a kötetben.

– *Mohácsi Balázs beválogatta Metélés című szövegedet a 2018-as KULTköltemények közé, a Litera.hu-n pedig Szilasi László mutatta be költészetet az olvasóknak. Mennyire hatnak rád ösztönzően az ilyen jellegű elismerések?*

– Versengő típus vagyok, ezért számomra nagyon jól tud esni egy-egy ilyen elismerés. Attól függ, milyen lábbal kelek fel. A menny és a pokol között van ez, ritka a köztes állapot. Azt érzem, hogy reflektorfénybe kerültem, és most fog kiderülni, hogy nem ér a költészetem semmit, tizenöt percnyi hírnév, aztán pedig a tehetségtelenség sivársága. Persze a legjobb a rációra hallgatni. A ráció pedig azt mondja, hogy örülni kell az elismerésnek, aztán el kell engedni. Nem a világ tetejéről van szó, és nem is az aljáról.

– *Drámaírással is foglalkozol. 2018-ban elnyerted a Szegedi Tudományegyetem drámapályázatának Pályadíját. Nemrég be is mutatták a Raktárépület című darabodat, ahol egy nemi erőszak áll a középpontban. Milyen visszajelzéseket kaptatok a bemutató után? És mit gondolsz, segített-e a MeToo-mozgalom abban, hogy a társadalom elkezdjen odafigyelni erre a problémára?*

– A darab nagyon sikeres, ami a rendezőnek, Kállai Ákosnak is köszönhető. A Szegedi Nemzeti Színház egyik kisebb termében játsszák rendszeresen. Minden előadás után beszélgetést tartunk, ahova pszichológusokat is meghívunk. A közönség aktív részvételéből arra következtetünk, hogy elindít bennük egy folyamatot a darab. Ez a legnagyobb siker. Már Foucault is utalt rá, hogy vigyáznunk kell arra, hogy valamiről ne csak sokat beszéljünk, hanem jól is, mert ha csak sokat beszélünk róla, az egy újfajta cenzúra is lehet. Sajnos, ezt érzem a MeToo kapcsán is. Nagyon fontos volt, hogy kirobbantak az ügyek és a belső dolgok, de hirtelen elkezdtünk róla rengeteget beszélni, és most mégis azt látom, visszatekintve az elmúlt hónapokra, hogy azért mégsem mondtunk igazán semmit. Hogy mit lehetett volna mondani? Nem tudom, mert mégiscsak egy fiatal, pályakezdő, okoskodó bölcész vagyok, aki azért alig tud még valamit az életről. De ha mégis válaszolnom kéne, akkor a válaszom például ez a kötet. Ebben a kötetben igyekszem ezekről a dolgokról úgy beszélni, hogy mondjak is valamit.

– *Hogyan látod, kötelessége-e az irodalomnak és a színháznak felvállalnia a közvetítői szerepet? Van-e még annyi olvasója és közönsége ahhoz, hogy tényleges hatást tudjon gyakorolni a társadalomra?*

– Amíg valami nem öncélú, addig azzal meg vagyok elégedve. Nem hiszem, hogy az irodalomnak vagy a színháznak kötelessége ezeket a szerepeket felvállalnia. Ha valaki pusztán szórakoztatni akar, az szórakoztasson, amíg ez nem öncélú. Aki pedig társadalmi témákról beszélne, azt hagyjuk arról beszélni. A magánemberekkel azonban szigorúbb vagyok. A hétköznapi életben elvárom a magánemberektől, hogy foglalkoztassa őket ez a téma. Akár csak a saját privát életükben is. Egy gyerek tudjon bármikor beszélni a szüleivel erről. Ehhez pedig az kell, hogy minden szülő legalább egyszer átgondolja, hogyan is áll ehhez a témához.

– *Ha már szó esett a sajátos szépségfelfogásodról. Kíváncsi lennék, szerezte-e melyik a magyar irodalom legszebb verse?*

– Ahogy az már kiderült, az egész kötetnek problémája van a szépség fogalmával, szóval most bajba keversz, mert nem tudom hirtelen mi a szép. Nem akarom túlokoskodni. A magyar irodalom legszebb verse Pilinszky *Apokrifje*.

– *Milyen terveid vannak a jövőre nézve? Min dolgozol mostanában?*

– Rengeteg tervem van. Nemrég kezdtem el dolgozni Szegeden az Onkoterápiás Klinikán mint pszichológus, ez egy új és nagy kihívás a számomra. Mindenképp szeretnék elméleti pszichoanalízisből doktori disszertációt írni. Már fel is vettem a kapcsolatot egy számomra szimpatikus doktori iskolával, folynak az előkészületek. Mocorog a fejemben a következő kötetem témája is. Én inkább kötetben gondolkodom, a versek utána jönnek. Erről azonban nem szívesen beszélnék egyelőre. A dráma azonban perifériára fog szorulni. Döntennem kell, hiszen egyszerre ennyi mindent nem lehet minőségesen csinálni. Nem adom fel teljesen a drámaírást, de amíg nem lesz biztos a doktori felvételi, illetve az ahhoz kapcsolódó terveim, addig nem foglalkozom ezzel a műfajjal.

A szám megjelenését a Szerb Köztársaság Művelődési és Tájékoztatási Minisztériuma, a Tartományi Művelődési, Tömegtájékoztatási és Vallási Közösségi Titkárság, a Magyar Nemzeti Tanács, Újvidék Város Önkormányzata, a Bethlen Gábor Alap, valamint a Nemzeti Kulturális Alap támogatta.

Град Нови Сад

25nka

Nemzeti Kulturális Alap

CIP – A készülő kiadvány katalogizálása

A Matica srpska Könyvtára, Novi Sad

82+3

HÍD : irodalmi, művészeti és társadalomtudományi folyóirat / Főszerkesztő

Patócs László. – 1. évf., 1. sz. (1934) – 7. évf., 15. sz. (1940) ; 9. évf., 1. sz. (1945)–. –

Újvidék : Forum Könyvkiadó Intézet, 1934–1940 ; 1945–. – 23 cm

Havonta

ISSN 0350–9079

COBISS.SR-ID 8410114

HÍD – irodalmi, művészeti és társadalomtudományi folyóirat. – 2019. június.

Kiadja a Forum Könyvkiadó Intézet. Igazgató: Virág Gábor. Szerkesztőség és

kiadóhivatal: 21000 Novi Sad, Vojvoda Misić u. 1., telefon: 021/457-216; a Híd

honlapja: www.hid.rs; e-mail: hid@forumliber.rs – A Szerb Köztársaság Tudományügyi

és Technológiai Minisztériuma által tudományosnak (M53) minősített folyóirat. –

Szerkesztőségi fogadóóra kedden 15-től 16 óráig. – Kéziratokat nem őrzünk meg és nem

küldünk vissza. – Előfizethető az Izdavački zavod Forum 840-905668-94-es számlára

(broj modela 97, poziv na broj [odobrenje] 16-80250-742131-00-04-820); előfizetéskor

kérjük feltüntetni a Híd nevét. – Előfizetési díj belföldön 1500 dinár. Egyes szám ára 150,

kettős szám ára 250 dinár. Külföldre és külföldön egy évre 70 EUR –

Készült a Magyar Szó Lapkiadó Kft. nyomdájában, Újvidéken. – YU ISSN 0350-9079